

ОСОБЛИВОСТІ ВИРОБНИЦТВА ТВАРИНИЦЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ОРГАНІЧНІЙ ОСНОВІ

Талавиря М. П., д. е. н., професор
Талавиря О. М., Ващенко В. В., аспіранти
НУБіП України

Тривалий час у всіх без винятку країнах перед сільським господарством ставили головне завдання: нарощувати обсяги виробництва продукції та розширювати її асортимент для задоволення потреб населення, кількість якого постійно зростала. Ставку при цьому робили на індустріалізовані методи агровиробництва, нехтуючи ґрунтозахисними заходами, що призвело до стрімкого збільшення витрат вичерпних природних ресурсів і деградації ґрунтів. Важливим напрямом розвитку аграрного сектора в країнах ЄС є розвиток органічного сільського господарства.

Вимоги до екологічного сільського господарства включають не тільки питання дотримання екологічних норм чистоти продуктів, а й навколишнього середовища. Воно забезпечує збалансований стан

екосистеми, що є запорукою сталого розвитку економічної і соціальної сфери всього суспільства. Екологічні продукти харчування не справляють негативного впливу на навколишнє середовище і здоров'я населення, а навпаки, сприяють йому. За даними Швейцарського дослідницького інституту органічного сільського господарства, екологічне сільське господарство економічно ефективніше за традиційне за рахунок усунення втрат сільськогосподарської продукції при замкненому циклі виробництва, вивільненні величезних обсягів природних резервів без скорочення фонду споживання [1, 14].

Будь-які відносини людей з тваринами мають ґрунтуватися винятково на повазі. Кожна домашня тварина – чутлива й унікальна істота. Особливо домашня, адже цілковито залежить від людей. Ми мусимо турбуватися про них і нести велику відповідальність. Догляд за домашніми тваринами, зокрема, відображає наше етичне ставлення до природи [10, 13].

Найважливіша мета тваринництва в органічному господарюванні – профілактичний і цілісний підхід до здоров'я сільськогосподарських тварин. Це закладає підґрунтя для високоякісної тваринницької продукції в циклі багатofункціонального органічного господарства.

Виробництво такої продукції – невід'ємна частина органічного господарства. Безземельне утримування тварин не дозволено. У всіх тварин у господарстві має бути доступ до вільного вигулу. Чисельність їх обмежена еквівалентом 170 кг азоту/гектар. Тварин екстенсивного утримування можна випасати на землі органічного господарства, а органічних – на землі екстенсивного неорганічного господарства чи звичайних пасовищах [16].

Якщо господарство переходить на органічний вид господарювання чи мусить купувати звичайних тварин, то перехідний період становитиме: 6 тижнів – для курей-несучок, 10 тижнів – для м'ясних птахів, 6 місяців – для овець, кіз, свиней і молочних тварин та 12 місяців – для коней, великої рогатої худоби, буйволів і бізонів [15].

Зазвичай тварини походять з органічних господарств. Кожне з них повинне насамперед використовувати адаптовані породи, які можуть пристосуватися до їх середовища. Задля розведення дозволено закупівлю неорганічних самців. Для збільшення поголів'я або з огляду на особливі обмеження дозволено закуповувати самиць з неорганічних господарств (10% – для великої рогатої худоби чи 20% – для свиней, овець і кіз) [2].

Усі корми для таких тварин мають бути органічними. Всіх ссавців на господарстві слід вигодовувати на натуральному молоці: велику рогату худобу, буйволів та зубрів – протягом принаймні 3 місяців, овець і кіз –

45 днів, свиней – упродовж 40 днів. Примусові методи вигодовування категорично заборонено. Раціон трав'янистих тварин має містити щонайменше 60 % грубого корму. Годівля тварин не повинна конкурувати з їжею, яку споживають люди. Передусім корм треба використовувати для годівлі тварин і дотримуватися закритого циклу в господарстві. Придбані органічні корми використовуються задля доповнення власних та збалансування дієти для тварин [5, 7].

Всі тварини в органічних господарствах мають бути забезпечені достатнім простором для вільних рухів, свіжим повітрям, водою, кормом та денним світлом. У них має бути достатньо місця для відпочинку та укриття. Домашнім стадним тваринам на фермі необхідні можливості підтримувати соціальну структуру, тому відокремлене утримування їх заборонено. Система безземельного утримування також передбачає аналогічні вимоги. Трав'янистим тваринам необхідний доступ до пасовища, щоразу за сприятливих умов. Кінцева фаза відгодівлі може відбуватися в приміщенні в останню 1/5 частину життя. Слід також створити сухі та добре ізольовані місця для яйцекладки. Мінімальні розміри внутрішніх і зовнішніх приміщень зазначені в Додатку VIII до Положення вимог для країн ЄС. Густина тварин на пасовищах має бути достатньо низькою, щоб запобігти надмірному їх випасові. Птахів потрібно розмішувати на відкритому повітрі, утримування в клітках неприйнятне. Визначено й особливу густоту посадки та вік для забою. Водоплавним птахам треба забезпечувати за належних умов доступ до струмків чи озер [4].

Розвиток вітчизняного органічного сільського господарства знаходиться на початковій стадії формування і лише розпочато створення законодавчої бази із врегулювання відносин на ринку органічної продукції. Було прийнято Проект Закону України “Про органічне виробництво” (від 25.05.07 р.), Проект Концепції, підготовлений Федерацією органічного руху України за дорученням Міністерства аграрної політики (від 05.05.08 р.) та Проект правил для виробників сертифікованої органічної тваринницької продукції. Органічне виробництво, згідно з Проектом Закону України “Про органічне виробництво”, – це виробництво за встановленими правилами, які дозволяють виготовляти натуральні продукти з оздоровчими властивостями; а також зберігати та відновлювати природні ресурси у процесі виробничої діяльності. Згідно з цим законом, під органічною продукцією розуміють продукцію, вироблену у визначених зонах для ведення органічного сільськогосподарського виробництва, натуральну продукцію та сировину рослинного та тваринного походження, лісову, бджоло- і рибо- продукцію, що вирощується, виробляється, переробляється, сертифікується,

етикетується, зберігається та реалізується за правилами органічного виробництва, призначається для споживання у переробленому або не переробленому вигляді, має біологічно цінні якості та оздоровчі властивості. Проте в Україні існують поодинокі технології, які заслуговують на увагу [6, 8].

Виправдане посилення державного регулювання в процесі реформування АПК щодо виробництва органічної продукції на сучасному етапі дозволить досягти значного рівня виробництва і доходів сільського господарства, привести до соціально-економічної та екологічної стабільності і продовольчої безпеки держави [3].

Основна проблема розвитку органіки пов'язана із низьким рівнем органічної аграрної освіти у світі. Використання органічних технологій зумовлює підвищення природної біологічної активності у ґрунті та відновлення балансу натуральних поживних речовин. За умов ведення органічного господарства підсилюються відновлювальні властивості, нормалізується робота живих організмів, відбувається відновлення гумусу [9].

Україна долучається до світових тенденцій розвитку органічної продукції. Проведення міжнародної конференції з розвитку органічного сектора є додатковою мотивацією для проведення реформ у сільському господарстві України, прийняттям відповідних законів щодо ведення органічного агровиробництва та сертифікації органічної продукції.

Потенціал тваринництва в Україні дещо вищий середнього. Родючий ґрунт – добра основа для сівозмін. Переважно траводні тварини найбільше підходять для паузи обробки при сівозміні конюшиною, їх використовують, аби дістати високоякісну продукцію та тверді й рідкі органічні добрива для сільськогосподарських культур. Запровадження системи малих внесень з адаптованими породами корів для виробництва молока й м'яса та випасання тварин повинна заохочувати держава. Такий вид виробництва допоможе зменшити витрати на роботу й техніку.

В результаті проведеного дослідження можна зробити висновок, що є значні переваги для виробництва тваринницької продукції на органічній основі.

Література

1. Биков Р. Майбутнє за органічним агровиробництвом : [про Федерацію органічного руху України] / Р. Биков // Сельская жизнь в Украине. – 2010. – 19 февр. (№ 7). – С. 4.
2. Біопрепарати допоможуть вам отримати органічну продукцію // Агросвіт України. – 2010. – № 1. – С. 10-11.

3. Бунь Л. Його високість органічний продукт / Л. Бунь // Агроперспектива. – 2009. – № 12. – С. 18-20.
4. Екологізація виробництва сільськогосподарської продукції // Ефективні корми та годівля. – 2008. – № 7. – С. 39-40.
5. Екологічне сільське господарство: кроки назустріч. Крок перший: екологічне землеробство / ред. В. Підліснюк. – К. : Видавничий центр НАУ, 2012. – 79 с.
6. Екологічні проблеми землеробства / І. Д. Примак [та ін.]; за ред. І. Д. Примака. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 456 с.
7. Жемела Г. П. Технологія зберігання і переробки продукції рослинництва / Г. П. Жемела, В. І. Шемавньов, О. М. Олексик. – Полтава, 2013. – 420 с.
8. Зелінський М. Органічне землеробство – це шанс не виживати, а жити й розвиватись / М. Зелінський // Агросвіт України. – 2010. – № 1. – С. 8-9.
9. Карпій В. Біологічне землеробство / В. Карпій // Сільські вісті. – 2011. – 4 берез. – С. 1-3.
10. Розвиток та застосування різних видів біоенергетики : [Монографія] / М. П. Талавирия, О. Д. Барановська, М. В. Добрівська та ін. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2012. – 180 с.
11. Розвиток біоекономіки та управління природокористуванням в умовах глобалізації : [Монографія] / М. П. Талавирия, А. М. Клименко, В. В. Жевка, О. Д. Барановська, В. В. Байдала, М. В. Добрівська, А. В. Жовнодій, В. С. Алехнович. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2012. – 340 с.
12. Розвиток біоорієнтованої економіки та підвищення економічної ефективності управління природокористуванням [Монографія] / М. П. Талавирия, В. В. Жевка, О. Д. Барановська, М. В. Добрівська, Л. І. Бац, О. М. Талавирия. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2014. – 280 с.
13. Розпорядження Кабінету міністрів України від 12 лютого 2009 р. № 276-р «Про схвалення Концепції Державної цільової науково-технічної програми розвитку виробництва та використання біологічних видів палива».
14. Сайт присвячений проблемам біопалива в Україні та світі, «Біодизель та біопаливо» – <http://juschin.com.ua/>
15. Стратегія розвитку біоресурсів на біоекономічній основі. [Монографія]. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2013. – 488 с.
16. Талавирия М. П. Вплив біоекономіки на розвиток сільського господарства / М. П. Талавирия, О. М. Талавирия, В. В. Ващенко // Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнології імені С. З Гжицького: зб. наук. ст. – 2014. – Том 16, №1(58). – 330. – С.168-178.

17. Талавира Н. П. Суть, проблемы и задачи развития биоэкономики в Украине / Н. П. Талавира, В. В. Байдала, А. Н. Талавира / Весник государственной сельскохозяйственной академии : зб. наук. ст. – 2013. – Том 16, №6.-321. – С.23-26.